

פרשת וישב

המנהיג שלא היה מנהיג

קטע זה אינו מבוסס רק מתוך פרשנותו של הרב זקס אלא הורחב לכוונים נוספים, את המאמר המקורי של הרב זקס ניתן לקרא בקישור שבסוף פסקה זו.

ראובן, בכורו של יעקב, היה המנהיג הטבעי והראשון מתוך שנים-עשר השבטים, אך כשל שוב ושוב בהובלתו. בתורה מתוארים שלושה אירועים מרכזיים הממחישים את כישלוננו במנהיגות. תחילה, הוא מביא לאמו לאה דודאים כדי לרצותה, אך בטעות נוצרת מריבה בין לאה לרחל. לאחר מכן, חטאו לכאורה עם בלהה, פילגש אביו, נבע מרצונו לתפוס את מקום אביו, כפי שעשה אבשלום במרד נגד דוד. חז"ל מפרשים זאת כמחאה על העלבון לאמו, אך יעקב לא הבין זאת והתקשורת ביניהם נותקה.

כישלון נוסף מתגלה בפרשת יוסף, כאשר ראובן מנסה להציל את יוסף, אך עושה זאת בצורה פסיבית, מציע להשליך אותו לבור במקום להיאבק על חייו בגלוי. חוסר הביטחון וחוסר האומץ לפעול במלוא העוצמה מונעים ממנו להצליח. גם

כשמציע את בניו כערבות להבאת בנימין, יעקב אינו סומך עליו, מאחר שכבר נכשל בשמירה על יוסף.

החיסרון המרכזי של ראובן כמנהיג היה בחיקוי עיוור של אביו מבלי לחדש או להוביל בעצמו. הוא ניסה לפעול מתוך כוונות טובות, אך חוסר ביטחונו העצמי והמחשבה כי מנהיגותו מגיעה לו מעצם היותו בכור גרמו לו ליפול.

התורה מציגה את ראובן כמי שחסר את הכוח והיכולת להוביל באמת, **מה שמבליט את האתגרים במנהיגות המבוססת על כרונולוגיה ולא על חידוש ועשייה ייחודית.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

בין מנהיג לכמעט מנהיג

הסיפור בפרשת יוסף מציג את השוני בגישות המנהיגותיות של ראובן ויהודה. ראובן, הבכור, מבקש להציל את יוסף מידי האחים, אך הוא עושה זאת תוך הוצאת עצמו מהקבוצה: "לֹא נִכְנֹוּ נָפֶשׁ", כאילו הוא לא שייך אליהם. לעומתו, יהודה מדבר בגוף ראשון רבים ומציע למכור את יוסף לישמעאלים: "לָכֵן וְנִמְכְּרֵנוּ". **גישתו של יהודה מבטאת מנהיגות המשתלבת עם הקבוצה, בגובה העיניים, ולכן דבריו מתקבלים על ידי האחים.**

ראובן מונע ממניע אישי, חושב לשפר את מעמדו בעיני אביו, בעוד **סיהודה מבין שהנהגה אמיתית דורשת חיבור לאנשיו והצבת ערכים מוסריים גבוהים.** ראובן נכשל כי הוא פועל ממקום של רצון להתפרסם, בעוד סיהודה מצטיין כי הוא פועל מתוך תחושת אחריות והובלת הקבוצה לעשייה משותפת.

להוביל קבוצה כשטובת הכלל בראשונה!

העיקרון המנהיגותי העולה מהדברים הוא **שמנהיגות דורשת יוזמה, לקיחת אחריות וכנות.** מנהיג צריך לפעול מתוך תחושת שייכות לקבוצה ולהוביל את החלטותיו בגובה העיניים. הצלחה במנהיגות מגיעה דרך קבלת אחריות על מעשים, היכולת ללמוד מכישלונות והנכונות להודות בטעויות ולתקן. **מנהיגות מוצלחת מחייבת לא רק קבלת החלטות, אלא גם את היכולת להוביל את הקבוצה באופן ששם את טובת הכלל מעל האינטרסים האישיים.**

עקרונות
במנהיגות

מה חשוב יותר שיזכירו לנו - את נקודת
החוזק שלנו או את נקודות החולשה?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | המנהיג שלא היה מנהיג

עקרונות בחינוך

אחריות, כנות, הכרה בטעויות

צוותי חינוך:

- **התמודדות עם כישלונות ולמידה מהם:** כיצד ניתן לקדם תרבות שבה כל אחד מהצוות מרגיש בנוח להכיר בכישלונותיו וללמוד מהם, תוך שמירה על כנות ואחריות אישית?
- **קבלת החלטות בגובה העיניים:** איך ניתן להבטיח שבקבלת ההחלטות בארגון יישמרו ערכים של שיתוף פעולה, שקיפות ודאגה לטובת הכלל?
- **היכולת להתמודד עם מניעים אישיים במנהיגות:** כיצד אפשר למנוע מצב שבו חברי הצוות פועלים מתוך אינטרסים אישיים בלבד, ולחנך אותם לפעול מתוך תחושת אחריות משותפת?

תלמידים:

- **יוזמה ואחריות:** מה לדעתכם חשוב יותר למנהיג - לקחת יוזמה או לפעול מתוך תחושת שייכות לקבוצה, כמו במקרה של ראובן ויהודה?
- **כנות ולקידת אחריות:** איך אתם מתמודדים עם טעויות שאתם עושים? האם אתם מסוגלים להודות בטעויות וללמוד מהן?
- **התמודדות עם מניעים אישיים:** מה אתם חושבים שחשוב יותר - לפעול כדי להתבלט או לפעול לטובת הקבוצה? כיצד אפשר למצוא את האיזון הנכון?

